BOEMO BO TLASETLASE HO DITSHEBELETSO BAKENG SA MAHLATSIPA A BOTLOKOTSEBE

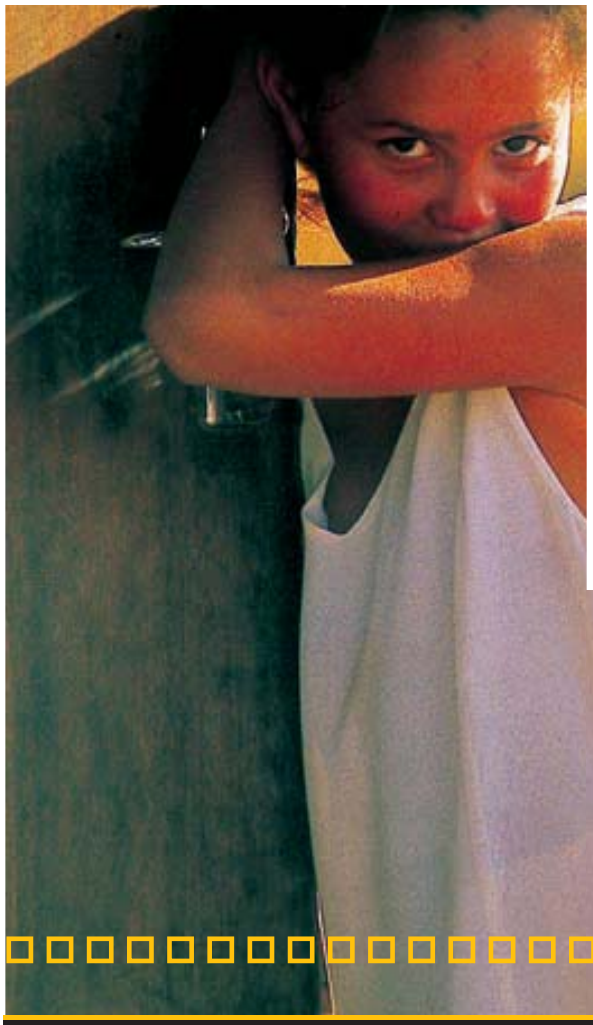

the doj & cd
Department:
Justice and Constitutional Development
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

TAFOLE YA DIKAHARE

SEPHEO SA BOEMO BO TLASETLASE 1

SELELEKELA 2

KAROLWANA YA I

DITOKELO TSA HAO JWALO KA LEHLATSIPA LA BOTLOKOTSEBE 4

KAROLWANA YA II

DITSHEBETSO LE BOIKARABELO BA BANKAKAROLO BA LOKETSENG BA LEFAPHA KAHARE HO MOKGWATSHEBETSO WA TOKA KETSONG TSA BOTLOKOTSEBE 4

Ho tla etsahala eng 6

- Ha motho ya itseng a etsa ketso ya botlokotsebe 6
- Ha molato o iswa ho motjhutjhisi 7
- Ha o bitswa jwalo ka paki ya tjhutjhiso 8
- Haeba o tlameha ho ba paki lekgotleng la dinyewe
- Tekong ya molato 10
- Ka mora ho fuwa kotlo 11
- Ha ho phethahatswa kotlo 13
- Haeba o hloka thuso 13

TAFOLE YA DIKAHARE

KAROLWANA YA III

BOEMO BO TLASETLASE HO DITSHEBELETSO BAKENG SA MAHLATSIPA A BOTLOKOTSEBE 15

1. Tokelo ya ho sebeletswa hantle le ka hlompho bakeng sa seriti le lekunutung la hao bakeng sa seriti le lekunutung 15
2. Tokelo ya ho fana ka tlhahisoleseding 20
3. Tokelo ya ho fumana tlhahisoleseding 23
4. Tokelo ya ho tshireletswa 28
5. Tokelo ya ho fumana thuso 31
6. Tokelo ya ho lefshwa 36
7. Tokelo ya puseletso ya seo e leng sa hao 38

KAROLWANA YA IV

MEKGWA YA HO TLETLEBA **39**

TLHAHISOLESEDING E FETANG ENA **45**

LETOOTO LA DIATERESE TSA BOHLOKWA **46**

DINOUTSU

SEPHEO SA BOEMO BO TSASETLASE

Boemo bo Tlasetlase Ditshebeletsong tsa Mahlatsipa a Botlokotsebe ("Boemo bo Tlasetlase") ke tokomane ya tlhahisoleseding, e ntsheditsweng pele ho hlalosa ditokelo tsa hao ho feta jwalo ka ha di hlahisitswe ho Tjhata ya Tshebeletso bakeng sa Mahlatsipa a Botlokotsebe Afrika Borwa ("Tjhata ya Mahlatsipa") mme e etse ditokelo tsena nnete. Tjhata ya Mahlatsipa, ha mmoho le Boemo bo Tlasetlase , di ikemiseditse ho o fa tlhahisoleseding e amanang le boitlamo ba mmuso ho ntlafatsa phethiso ya ditshebeletso bakeng sa mahlatsipa a botlokotsebe. Boemo bo Tlasetlase bo ikemiseditse ho hlalosa boemo bo Tlasetlase ditshebeletsong tseo ho fanwang ka tsona ho mahlatsipa a botlokotsebe. Boemo bo Tlasetlase ha bo hlahise ditokelo le melawana ya motheo feela, empa bo fana hape ka tlhahisoleseding e hlakisitsweng ka botlalo ho etsa hore o kgone ho sebedisa ditokelo tsa hao le ho etsa hore batho ba fanang ka ditshebeletso ba kgone ho tshehetsa ditokelo tsa hao jwalo ka ha di hlalositswe ho Tjhata ya Mahlatsipa, ka ho totobatsa boemo bo Tlasetlase boo o ka bo lebellang ho tswa ho batho ba fanang ka ditshebeletso. Boemo bo Tlasetlase bo tla o thusa hore motho e mong le e mong ya amehang mokgwatshebetsong wa ho tokafatsa botlokotsebe a be le boikarabelo ho netefatsa hore o fumana thuso le ditshebeletso tse tshwanetseng.

SELELEKELA

Ha o tlaleha botlokotsebe mme o fana ka bopaki lekgotleng la dinyewe, o bapala karolo ya bohlokwa ho etsa hore mokgwatshebetso wa ho tokafatsa botlokotsebe o arabele ditlhoko tsa setjhaba ho feta le ho netefaletsa boikarabelo ba motlolamolao. Ho buseletsa, mokgwatshebetso wa ho tokafatsa botlokotsebe o tlameha ho o thusa ka potlako le ka hlompho, o o sebeletse ka hlompho bakeng sa seriti le lekunutung la hao mme o arabele ditlhoko tsa hao. Boemo bo Tlasetlase ke mokgwa wa ho leka ho netefatsa hore sena ha se etsahale, ka ho o matlafatsa ka tlahisoleseding e hlokahalang ho etsa hore o kgone ho qobella tshehetso ya ditokelo tsa hao.

Boemo bo Tlasetlase bo arotswe ka dikarolo tse nne. Karolo ya I e fana ha kgutshwanyane ka tshetleho ya tlhahisoleseding ho ditokelo tsa hao mme e hlahisa hore ke mang ya ka fumanang ditokelo. Karolo ya II e hlalosa ka bokgutshwanyane ditshebetso mokgwatshebetsong wa ho tokafatsa botlokotsebe le hore ho tla etsahala eng ho wena haeba o hlahelwa ke ketso ya botlokotsebe mme o tlaleha botlokotsebe ho mapolesa. Karolo ya III e na le boemo bo Tlasetlase ka ditshebeletso tseo o ka di lebellang ho tswa ho banka-karolo ba fapafapaneng mokgwatshebetsong wa ho tokafatsa botlokotsebe, ho lebisitswe ho tokelo e nngwe le e nngwe e hlalositsweng ho Tjhata ya Mahlatsipa. Ena ke karolo ya bohlokwahadi ya Boemo bo Tlasetlase , jwalo ka ha e ikemiseditse ho etsa hore ditokelo di totobatswe ho Tjhata bakeng sa hao ka nnete. Ke karolong ena moo o tla bona hore palo e itseng ya melawana ya Poloko ya Toko e kenyeleditswe ho moralo wa semolao o hlalositsweng ho Tjhata ya Mahlatsipa le Boemo bo Tlasetlase .

Karolo ya IV e hlahisa mokgwatshebetso wa ho tletleba. Leha bankakarolo ka hare ho mokgwatshebetso wa ho tokafatsa botlokotsebe ba tla ikemisetsa ho netefatsa hore dikameho tse seng monate tsa botlokotsebe ha di fetelletswe ke se tlang ho etsahala ha morao, mme ba tla ikemisetsa ho o sebeletsa hantle le ka hlompho mme ba o fe ditshebeletso tse ntle, dintho ka nako e nngwe ha di tsamaye hantle. O ka nna wa ba le maikutlo a hore ditshebeletso tseo o di fumantshitsweng ha di a ka tsa e ba boemong bo tshwanetseng boo o neng o bo lebelletse. Karolo ena e hlalosa kamoo o ka tletlebang mme hape e na le letooto la aterese e nang le dinomoro tsa bohlokwa tsa ho iteanya le ba bang.

Boemo bo Tlasetlase bo ikemiseditse ho etsa hore ho beha leihlo tsamaisong ya ditshebeletso ho be bobebe jwalo ka ha ba totobaditse boemo bo Tlasetlase boo tsamaiso ya ditshebeletso e tlang ho methwa ka bona. Mekgatlo e tshwanetseng le mafapha a tla beha leihlo ho tshebediso ya ditokelo le boemo ba ditshebeletso bo totobaditsweng ho Boemo bo Tlasetlase mme, jwalo ka karolo ya yona ya ho beha leihlo, mekgatlo ena e ka iteanya le wena. Tse ding tsa diphetho tsa ho beha leihlo hona le mokgwatshebetso wa ho iteanyana le yona e ka phatlalatswa.

DITOKELO TSA HAO JWALO KA LEHLATSIPA LA BOTLOKOTSEBE

Haeba o bile lehlatsipa la botlokotsebe, o ka lebella hore bankakarolo mokgwatshebetsong wa ho tokafatsa ketso ya botlokotsebe ba tla netefatsa hore ditokelo tsa hao, jwalo ka ha di hlalositswe ho Tjhata ya Mahlatsipa, di a tshehetswa le hore boemo bo Tlasetlase ba ditshebeletso bo hlakisitsweng tokomaneng ena bo kenngwa tshebetsong.

Bakeng sa tokomane ena, le ho ipapisa le tlhaloso e hlahisitsweng ho Phatlalatso ya Kopano ya Matjhaba ya Melwana ya Motheo ya Toka (United Nation's Declaration of the Basic Principles) bakeng sa Mahlatsipa a Botlokotsebe le Tlhekefetso ya Matla(GA/Res/40/30), eo ho yona Afrika Borwa e leng e nngwe ya dinaha tse dumetseng, lehlatsipa la botlokotsebe le hlaloswa e le motho ya hlahetsweng ke kotsi, ho kenyeletswa kotsi ya mmele kapa ya kelello; ho kgathatseha maikutlong; tahlehelo moruong; kapa phokolo e kgolo ya ditokelo tsa hae tsa bohlokwa,ka diketso kapa ho lebala ho leng kgahlanong le molao wa rona wa botlokotsebe. Lereo 'lehlatsipa' hape le kenyeletsa, moo ho tshwanelehang, lelapa kapa bana ba lehlatsipa.

Motho a ka nkwa e le lehlatsipa ho sa kgathalatsehe hore na motho ya entseng ketso ya botlokotsebe o fumanwe, tshwerwe, sekisitswe kapa ahlotswe, ho sa kgathalatsehe ka kamano pakeng tsa motho ya entseng ketso ya botlokotsebe le lehlatsipa.

Ditokisetso tse fumanwang ho Boemo bo Tlasetlase di sebetsa ho mahlatsipa kaofela ka ntle ho leeme la mofuta ofe kapa ofe ka mabaka a mofuta, bong, boimana, maemo a lenyalo, qaleho ya morabe kapa phedisano, mmala, bong, dilemo, botsofadi, bodumedi, letswalo, tumelo, setso, puo le tswalo, jwalo ka ha ho hlahisitswe Karolong ya 9 ya Molaotheo wa Riphabliki ya Afrika Borwa (Molao wa 108 wa 1996).

Nakong ya kopano ya hao le mokgwatshebetso wa ho tokafatsa botlokotsebe ditokelo tse latelang, jwalo ka ha ho hlalositswe ho Tjhata ya Mahlatsipa le ho ya ka Molaotheo le molao o tshwanelang, di tla tshehetswa:

- Tokelo ya ho sebeletswa hantle le ka hlompho bakeng sa seriti le lekunutung
- Tokelo ya ho fa tlhahisoleseding/tshedimosetso
- Tokelo ya ho fumana tlhahisoleseding/tshedimosetso
- Tokelo ya tshireletso
- Tokelo ya thuso
- Tokelo ya tefo
- Tokelo ya puseletso ya seo e leng sa hao

Ho tla etsahala eng?

Haeba motho ya itseng a entse ketso ya botlokotsebe:

1. Haeba ho entswe ketso ya botlokotsebe, ho e tlaleha ho Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa ho tla kenya mokgwatshebetso wa ho tokafatsa botlokotsebe tseleng. Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa e na le boikarabelo ba ho batlisisa diketso tsa botlokotsebe le ho tlisa batlolamolao ho tlalehweng semmuso. Ha qoso e se e entswe, mapolesa a tla bula dokete mme a batlisise qoso**.** Haeba mapolesa a se na bonnete ba hore qoso e tlameha ho latela, qoso ya semmuso ha e no tliswa hanghang. Le ha ho le jwalo, mapolesa a tla nne a batlisise qoso e jwalo mme a ise dokete ya sepolesa ho motjhutjhisi wa setjhaba bakeng sa qeto.

2. Ho tloha motsotsong oo botlokotsebe bo etswang le ho tlalehwa, ho bohlokwa hore kaofela bopaki bo fumanehang bo bokellwe le ho sireletswa ka tsela e tla thusa patlisisong ya molato le teko e latelang. Dikotsi kapa tshenyehelo tse o hlahetseng di ka thusa ho tlatsa bopaki ba hao kgahlanong le moqosuwa. Tlaleho ya bongaka e tlameha ho tlatswa mme e iswe, moo ho hlokahalang.

3. Ha motho a fuwe kotlo, molato o fetisetswa lekgotleng la dinyewe moo motjhutjhisi a qalang boikarabelo ba ho qosa.

Ha nyewe e filwe motjhutjhisi:

4. Motjhutjhisi o tla sheba dintlha tsa molato ofe kapa ofe ka hloko. Motjhutjhisi a ka etsa e le nngwe ya dintho tse tharo:

   - nka qeto ya hore ho na le bopaki bo lekaneng boo ho ka tjhutjhiswang ka bona mme a tswele pele
   - nka qeto ya hore tlhahisoleseding e fetang eo a nang le yona e a hlokahala ho etsa qeto e nang le tsebo mme ka hoo a laele mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso ho tswella ho batlisisa molato
   - Bakeng sa mabaka a fapafapaneng, a jwaloka tjheseho ya setjhaba, a ka nka qeto ya ho hlakola diqoso.

Motjhutjhisi o tla sheba ditjheseho tsa hao ha a nka qeto efe kapa efe ya tsena mme a ka nka qeto ya ho fetola diqoso, ho latela dintlha tse loketseng molato.

5. O ka lebella mokgwatshebetso o potlakileng le o sebetsehang, o tla netefatsa hore molato o ya ka pele ho lekgotla la dinyewe ka potlako.

6. O ka lebella hore motjhutjhisi o tla kopa kaofela tlhahisoleseding e lebaneng le ditsamaiso tsa beili ho tswa ho mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso mme a hlahise sena lekgotleng la dinyewe, ho netefatsa hore qeto ya ho fa kapa ho hanyetsa moqosuwa ka beili e nkwa ka tjheseho ya hao e bohlokwa le tshireletso kelellong.

7. Pele ho amohelwa kopo ya ho ba molato, motjhutjhisi o tla nkela ditjheseho tsa hao hlohong, hammoho le tsa ba lelapa la hao.

Haeba o bitswa jwalo ka paki bakeng sa qoso:

8. Mapolesa a tla o tsebisa haeba o hloka ho hlaha jwalo ka paki lekgotleng la dinyewe. Melato e mengata e sebetswa makgotleng a molao a maseterate mme ditlolo tse boima ho feta di ya lekgotleng la lebatowa kapa le phahameng.

9. Ho isa molato lekgotleng la dinyewe bakeng sa teko ho ka ba boima, haholoholo ha ho e na le batho ba mmalwa ba amehang. Ba sebetsanang le molato ba tla etsa ka hohle ka moo ba ka kgonang ho netefatsa hore molato o ya lekgotleng la dinyewe ka potlako e kgonahalang.

10. Mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso, motjhutjhisi e moholo wa setjhaba kapa moemedi wa Kantoro ya Motsamaisi wa Diqoso tsa Setjhaba o tla netefatsa hore ka mora tlhahlobo ya pele e nepahetseng le moo ditlhoko tse ding di ananelwang, o behwe lenaneong la tshireletso ya bopaki haeba o ka tlasa matshosetsi kapa tshosetso.

11. Ho fana ka bopaki lekgotleng la dinyewe ho ka tshwarisa hloho. Ba amehang – mapolesa, motjhutjhisi le basebetsi ba lekgotla la dinyewe – ba tla tshehetsa, hlophisa le ho o fa tlhahisoleseding e ngata ka se ka etsahalang.

12. O tla fuwa taelo, o tsebiswa hore teko e tla kenela kae le neng. Pampitshana e hlalosang se tla beng se etsahala lekgotleng la dinyewe, e tla felehetsa taelo ka dinako tse ding. Haeba o ya lekgotleng la dinyewe la maseterata mme o na le dipotso dife kapa dife ka disebediswa tsa lekgotla

la dinyewe, o tlameha ho ikopanya le mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso molatong kapa, moo a fumanehang, mothusi wa mahlatsipa le mohlanka wa mmuso ya etsang ditlhophiso, ya tla o bontsha kapa ho o romela ho motho ya tshwanetseng ya tla o beha leseding ka ditsamaiso tsa lekgotla la dinyewe.

13. Ha o fihla lekgotleng la dinyewe, o ka nna wa fumana matshwao a hlakileng ho o thusa ho fumana tsela ya hao. Haeba ha ho na matshwao a hlakileng mme ha o tsebe moo lekgotla la dinyewe le leng, moo e fumanehang, o ka botsa Tafoleng ya Thuso/Tlhahisoleseding/Keletso ho fumana hore bopaki ba hao bo tla mamelwa ka phaphusing efe ya lekgotla la dinyewe kapa ka disebediswa lekgotleng la dinyewe. Hape o ka botsa maloko a basebetsi ba diqoso, ba tla kgona ho araba potso efe kapa efe eo o ka bang le yona ka ditsamaiso. Motjhutjhisi ya sebetsanang le molato wa hao o tla kgona ho o bolella hore o tla tlameha ho ema nako e ka bang e kae pele o fana ka bopaki.

14. Motjhutjhisi o tla etsa ka hohle ka moo a ka kgonang ho netefatsa hore o a bitswa ho fana ka bopaki ka potlako. Motjhutjhisi ya sebetsanang le molato wa hao o tla, moo ho hlokahalang, ikopanya le wena pele o bitsetswa ho fana ka bopaki. Le ha ho le jwalo, ka nako tse ding ho na le dintho tse diehisang. O tshwanela ho etsa bonnete ba hore o fihla lekgotleng la dinyewe ka nako. O tlameha ho tsebisa motjhutjhisi haeba o tla fihla ka mora nako kapa haeba ha o no phomella ho ya lekgotleng le dinyewe ka letsatsi la kgotla.

Tekong

15 Haeba o tlameha ho fana ka bopaki, ka nako tse ding o ka kopa motswalle kapa motshehetsi ho o felehetsa ho ya lekgotleng la dinyewe. Ka mora hore o fane ka bopaki o tla bolellwa hore o ka tsamaya. O ka nna wa kenela ditsamaiso kaofela haeba o lakatsa ho etsa jwalo.

16 Molao o dumella ditokisetso tse latelang ha o fana ka bopaki:

- Tlasa mabaka a itseng, o ka nna wa fana ka bopaki ka mokgwatshebetso wa sekete ya thelevishene e kwalehileng (sena se bolela hore ha o ka hara lekgotla la dinyewe ha moqosuwa a le teng, empa o ka phaphusing e nngwe).
- Hape, haeba o ka tlasa dilemo tse 18 mme mohlanka wa mmuso ya mamelang molato (k.h.r maseterata kapa moahlodi) a bona hore ho fana ka bopaki tekong ho tla o bakela lefu la kelello kapa tshotleho e sa hlokahaleng, o ka boela wa fumana thuso ya motho ya ka bang maha-reng a lona ha o fana ka bopaki ka mokgwa wa sekete ya thelevishene e kwalehileng.
- Ka dinako tse ding, haeba o tlameha ho fana ka bopaki lekgotleng la dinyewe, ditsamaiso di ka nna tsa etsahala khamereng (ka mora menyako e kwetsweng).

17. Boemo bo phahameng ba kgodiso bo a hlokahala pele motho e mong a fumanwa a le molato. Qoso e tlameha ho tiisa molato wa moqosuwa ka ntle ho qeaqeo. Sena se ka bolela hore motho e mong eo o kgolwang hore o molato, a fumanwe a se molato. Sena ha se kahlolo ka wena, empa se tshetlehilwe matleng a qoso ya molato kaofela.

18. Motjhutjhisi o tla bitsa dipaki tsa mmuso ho tshehetsa molato kgahlanong le moqosuwa melatong e tshwanelang. Toloko e tla fumantshwa ha ho hlokahala. Moqosuwa o tla fuwa monyetla wa ho o botsa (botsollosa) dipotso, ho fana ka bopaki le ho bitsa dipaki. Ka mora hore lekgotla la dinyewe le mamele bopaki kaofela bakeng sa qoso le bohanyetsi, mahlakore a tla dumellwa ho bua le lekgotla pele ho fanwa ka kahlolo.

Ka mora kahlolo:

19. Haeba moqosuwa a ahlotswe(a fumanwe a le molato), qoso le bohanyetsi di ka etella bopaki mme tsa bua le lekgotla ka kahlolo e tla dihwa. Sena se etswa ka tsela ya ho phehisana ho etsa kahlolo e be boima kapa bobebe. Haeba phehisano e bebofatsang kahlolo e kenyeletsa tlhahisoleseding eo e seng nnete, tshedimosetso ena e tshwanela ho bolellwa lekgotla. Boemong ba kahlolo o ka batla tokiso kapa tefo bakeng sa ditshenyehelo. Haeba lekgotla le fana ka tefo, ha e nkwe e le kahlolo, kahoo tefo e ka etswa ho tlatselletsa mokgwa ofe kapa ofe wa kotlo. Lekgotla la dinyewe le ka nna la emisa kahlolo nakwana ka maemo a mang, ho kenyeletsa maemo a hore moqosuwa o tshwanela ho o lefa. Motjhutjhisi a ka nna a fana ka polelo ya kameho ya bohlatsipa kapa a etella bopaki bo tswelang pele ho tshehetsa kahlolo e lokelang, moo ho fumanehang mme ho tshwaneleha.

20. Pele ho etswa kahlolo, mohlanka wa mmuso ya nang le boemo ba ho laola nyewe, motjhutjhisi kapa mohanyetsi a ka kopa hore mohlanka wa mmuso ya leng tekong ya mosebetsi kapa setsebi sefe kapa sefe se hlophise tlaleho ka wena kapa moqosuwa. Tlaleho e ka kenyeletsa tlhahlobo

ya kameho eo botlokotsebe bo bileng le yona ho wena. Tlhahisoleseding e ka nkwa ho tswa puong eo o e entseng mapoleseng, kapa mohlanka wa mmuso ya leng tekong ya mosebetsi a ka buisana le wena molomo le molomo kapa o ka bitswa ho fana ka bopaki boemong ba ho diha kahlolo.

21. Haeba o kgolwa hore kahlolo e bobebe haholo, o ka nna wa e qoqa le Motjhutjhisi e Moholo, ya ka nnang a nka qeto ya ho e isa ho Motsamaisi wa Diqoso tsa Setjhaba ya loketseng. Motsamaisi wa Diqoso tsa Setjhaba a ka nna a etsa boipiletso kgahlanong le kahlolo lekgotleng la dinyewe le ka mamelang boipiletso. Boipiletso bo lokela ho etswa nakong e itseng e behetsweng.

22. Moqosuwa a ka ipiletsa kgahlanong le kahlolo e entsweng ke lekgotla. Haeba boipiletso bo entswe, o ka kopa motjhutjhisi molatong wa qalo, kapa advokheiti ya mmuso e sebetsanang le boipiletso, hore o dule o tse-biswa ka dintshetsopele tse tswelang pele molatong, mohlala, letsatsi le behilweng bakeng sa ho mamela boipiletso, na moqosuwa o filwe beili, le sephetho sa boipiletso.

23. Haeba ho na le kgathatseho ka polokeho ya hao kapa ya paki ya mmuso, mapolesa, motjhutjhisi kapa moemedi ho tswa Karolong ya Tshireletso ya Bopaki o tla kgona ho o fa keletso ka se hlokang ho etswa bakeng sa tshireletso, Ba tla o thusa ka hohlehohle.

Ha kahlolo e etswa:

24. Lefapha la Ditshebeletso tsa Tlhabollo le tla netefatsa hore dikahlolo tsa ho dula tjhankaneng di phethwa ho ya ka molao. Ha ho shejwa ho lokollwa ha moqosuwa, Lefapha la Ditshebeletso tsa Tlhabollo le tla sheba ka hloko tlhokomelo ya motho ya qositsweng ya lokollotsweng ka parole.

25. O ka nna wa kopa ho kenela Tlhokomelo ya Tlhabollo le ho mamela bopaki ba Boto ya Parole ("Parole Board). Haeba o lakatsa ho di kenela, o tla tsebiswa ka letsatsi la ho mamelwa ha bopaki mme Boto e tla ela matshwenyeho a hao hloko ha e nahana ho lokollwa ha moqosuwa ka parole.

26. Molatong o mong le o mong moo moqosuwa a lokollwang ka parole, Boto ya Parole e tla kgomathisa maemo ho lokollweng ha moqosuwa, haeba e bona sena se le molemong wa hao.

27. Haeba, ka mora ho lokollwa ka parole, moqosuwa o itshwara ka tsela e nahanisang hore a ka hlahisa kotsi tshireletsong ya setjhaba, kapa a fapana le maemo afe kapa afe a kgomathisitsweng ho lokollweng ha hae, a ka tshwarwa ho phethela kahlolo e setseng tjhankaneng.

Haeba o hloka thuso:

28. Mafapha a mmalwa a mmuso a tla o fa thuso. Mapolesa a tla thusa ka dithuso tsa mathata a ka thoko; ka ho o romela bakeng sa thuso ya bongaka kapa kelello; ka ho hlalosa ditsamaiso tsa sepolesa; ka ho fana ka

tshedimosetso ka ditokelo tsa hao; ka ho o romela ho mekgatlo eo e seng ya mmuso le ya setjhaba (diNGO le diCBO) kapa ditshebeletso tsa setjhaba tsa tshehetso ya mahlatsipa; ka ho netefatsa polokeho ya hao sebakeng sa botlokotsebe; ka ho boloka bopaki; le ka ho o eletsa ka thibelo ya botlokotsebe.

29. Haeba ho na le matshosetsi a tswellang ka mora kahlolo, wena, mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso kapa motjhutjhisi le lokela ho ikopanya le kantoro ya Karolo ya Tshireletso ya Mahlatsipa.

30. Lefapha la Ditshebeletso tsa Setjhaba le bafumantshi ba ditshebeletso tse ding tsa setjhaba ba tla fana ka ditshebeletso tsa maikutlo le tshehetso, ha di fumaneha, tse ka nnang tsa kenyeletsa mananeo a tlhophiso a lekgotla le dinyewe.

31. Basebetsi ba tlhokomelo ya tsa bophelo ba tla netefatsa hore ditokelo tsa hao, jwalo ka ha di kentswe ho Tjhata ya Ditokelo tsa Mokudi, di a tshehetswa.

32. Lefapha la Thuto le tla netefatsa hore mananeo a jwalo ka thuso, ditshebeletso tsa phetiso le tshehetso, a fumaneha bakeng sa mahlatsipa ho tsa thuto.

1. TOKELO YA HO SEBELETSWA HANTLE LE KA HLOMPHO BAKENG SA SERITI LE LEKUNUTUG

1.1 O ka lebella hore bankakarolo kaofela mokgwatshebetsong wa ho tokafatsa botlokotsebe ba tla o sebeletsa hantle, ka hlompho bakeng sa seriti sa hao le lekunutu, le ka mokgwa o sa ameng maikutlo ha bohloko.

Haeba ketso ya botlokotsebe e tlalehilwe sepoleseng, o ka lebella hore:

1.2 ketso ya botlokotsebe e tla batlisiswa;

1.3 haeba o tlalehile ketso ya botlokotsebe ka ho ikopanya le mapolesa, ba tla arabera tlaleho ya hao ka potlako ka moo ba ka kgonang;

1.4 ho tla nkwa mehato ho fokotsa tshetiso efe kapa efe e ho wena;

1.5 mohlanka wa mmuso wa sepolesa o tla nka puo ya hao mme a tlatse diforomo tse hlokehang ho ngodisa botlokotsebe;

1.6 o tla romelwa ho fumana thuso ya bongaka kapa khanseling ha ho hlokahala;

1.7 haeba o lehlatsipa la morusu wa thobalano, ho tla buisanwa le wena lekunutung ke leloko la sepolesa;

1.8 ho tla buisanwa le wena ka puo eo o e utlwisisang, mme haeba motho ya buisanang le wena a sa kgone ho bua puo eo o e utlwisisang o ka kopa toloko; mme

1.9 o ka kopa ho ba le puisano le leloko la sepolesa le nang le bong bo tshwanang le ba hao, ha le fumaneha, kopo ya hao e tla ananelwa.

Haeba nyewe e ya kgotla, o ka lebella hore -

Mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe -

1.10 o tla netefatsa hore ditsamaiso tsa teko di etswa ka mokgwa o sa tloleng tokelo ya hao ya ho sebeletswa hantle le ka hlompho bakeng sa seriti sa hao le lekunutu.

Motjhutjhisi -

1.11 o tla nka mehato, haholoholo dinyeweng tsa tlolo ya thobalano le morusu wa lelapa, ho netefatsa hore moo ho kgonehang, nyewe e sebetswa ke motjhutjhisi a le mong feela ditsamaiso kaofela;

1.12 o tla o bitsa ho fana ka bopaki ka potlako, mme haeba ho na le tiehiso e itseng, motjhutjhisi ya dumelletsweng ho sebetsana le nyewe o tla o tsebisa hore hobaneng ho na le tiehiso le hore ho na le kgonahalo ya hore o ka ema nako e kae;

1.13 o tla o fa monyetla wa ho phodisa kelello ya hao, o bale puo eo o faneng ka yona mme, moo ho hlokehang, a ikopanye le wena; mme

1.14 mosebetsi wa lekgotla la dinyewe o tla o tsebisa hore o na le tokelo ya ho lefshwa ditjeho tsa ho tsamaya le ho palama, le tse ding bakeng sa nako eo o e nkang o le lekgotleng la dinyewe ho fana ka bopaki, mme o tla boela a o fa tlhahisoleseding a be a o thuse ho kopa tefo ya ditjeho tsena.

Basebetsi ba lekgotla la dinyewe -

1.15 ba tla etsa ka hohle ka moo ba ka kgonang ho o tshireletsa hore o se tswelle ho ba lehlatsipa kapa ho ameha maikutlong le kelellong ke se etsahalang kgotla;

1.16 ba tla romela basebetsi le baithaopi ba kwetlisitsweng, moo ba fumanehang, ho tswa Ditshebeletsong tsa Tshehetso ya Mahlatsipa ho thusa wena le ba lelapa la hao lekgotleng la dinyewe pele, nakong le ka mora teko;

1.17 ha ho entswe kopo mme ho kgonahala, ba tla o dumella ho bona phaphusi ya tsheko pele nyewe e qala ho o tlwaetsa disebediswa tsa kgotla, hore o tsebe seo o se lebelletseng ha o fana ka bopaki;

1.18 ba tla dumella motho ya tshehetsang (wa leloko kapa motswalle) ho o felehetsa ho ya kgotla; mme

1.19 ha ho entswe kopo mme disebediswa di fumaneha, ba tla o dumella ho ema o arohane le moqosuwa kapa dipaki tsa hae nyeweng.

Ho tswa ho bafumantshi ba tshebeletso ya phedisano le baithaopi o ka lebella hore -

1.20 haeba ho buisanwa le wena, ho tla buisanwa le wena lekunutung, puisano e tla nkwa e le lekunutu mme ho tla buisanwa le wena ka puo eo o e utlwisisang;

1.21 ha o no tlohelwa ho sebetsana le nyewe o le mong. Haeba o ne o e so tlalehe nyewe ho mapolesa, mofumantshi wa tshebeletso ya setjhaba o tla o thusa ho tlaleha molato; mme

1.22 haeba o bile lehlatsipa la tlolo ya molao ya thobalano, mapolesa a ka hloka diaparo tsa hao jwalo ka bopaki, moo o ka kopang mofumantshi wa tshebeletso ya setjhaba ho o thusa ho fumana diaparo tse ding.

Ho tswa ho basebetsi ba tlhokomelo ya bophelo o ka lebella hore –

1.23 tlhahlobo e felletseng ya boemo ba mmele, maikutlo le kelello e tla etswa;

1.24 ho tla ikopanngwa le wena tikolohong e phodileng ho ba lekunutung mme puo e tla etswa ka puo eo o e tlwaetseng;

1.25 o tla kotjwa ho dumela tlhahlobo ya bongaka kapa phodiso, empa o tla tsebiswa hore o ka nna wa hana thuso efe kapa efe ya bongaka kapa tshehetso ya kelello e le hore ditlamorao tsa sena di tla hlaloswa ho wena;

1.26 ha e le tlolo ya molao ya thobalano, ha ho entswe kopo mme ho kgonahala, ngaka ya bong bo tshwanang le ba hao e tla etsa tlhahlobo ya bongaka kapa phekolo;

1.27 ba tla netefatsa hore kaofela tlhahisoleseding ya bongaka e kenyeleditswe direkotong tsa nyewe; mme

1.28 o tla phekolwa ka potlako le ka ditokelo tsa hao jwalo ka ha di kentswe ho Tjhata ya Ditokelo tsa Bakudi.

Ho tswa ho bahlanka ba mmuso ba Ditshebeletso tsa Tlhabollo o ka lebella hore -

1.29 haeba o kopile ho ba teng ha ho mamelwa bopaki bakeng sa parole, Modulasetulo wa Boto ya Parole, pele ho mamelwa bopaki, o tla o tsebisa ka puo eo o e utlwisisang mekgwatshebetso nakong ya ho mamelwa bopaki le se lebelletsweng ho wena; mme

1.30 haeba o ya ho mamela bopaki ba Boto ya Parole mme o na le tlhahiso, o ka kopa motho ofe kapa ofe wa kgetho ya hao ho o felehetsa bakeng sa tshehetso; mme

1.31 haeba o ya ho mamela bopaki ba Boto ya Parole, matsapa a mang le a mang a tla etswa ho o tshireletsa ho bohlatsipa kapa ho tshwenyeha hape maikutlong le kelellong nakong ya bopaki.

2. TOKELO YA HO FANA KA TLHAHISOLESEDING

Nakong ya patlisiso ya molato o ka lebella hore -

2.1 a. mohlanka wa mmuso wa sepolesa o tla nka lehlakore la hao la ditaba mme a o kope ho le bala le ho tiisa dikahare tsa lona ka ho le saena;

b. haeba ha o kgone ho bala, o tlameha ho tsebisa mapolesa, mme ke hona mohlanka wa mmuso wa sepolesa a tlang ho o balla lehlakore la hao la ditaba mme o hloke hore o tiise dikahare tsa teng ka ho saena kapa ho beha monwana wa hao o motona hodima lona; mme

c. haeba toloko e a fumaneha mme o lakatsa hore o ballwe lehlakore la hao la ditaba ka puo eo o e utlwisisang pele o e tiisa ka ho e saena kapa monwana o motona, toloko e tla sebediswa bakeng sa morero ona.

2.2 haeba o elellwa hore lehlakore la hao la ditaba ha le a fella kapa ha le a nepahala, o tla dumellwa ho le eketsa, ho le lokisa kapa ho tswela pele;

2.3 o tla fuwa monyetla wa ho hlalosa ditabeng tsa hao ka moo ketso ya botlokotsebe e o ammeng ka teng mme, moo ho tsamaellanang le nyewe ditjheseho tsa hao di tla nkelwa hlohong

2.4 o tla tsebiswa hore o ka kopa khopi ya lehlakore la hao la ditaba;

2.5 mapolesa a tla o botsa dintlha tsa tahlehelo, tshenyehelo kapa kotsi ya hao ka botlalo mme sena se tla ngolwa fatshe;

2.6 o tla hloka hore o dule o tsebisa mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso ka aterese ya hao, dintlha tsa ho iteanya le wena le moo o tla ba teng ho fihlela patlisiso le teko di qetwa; mme

2.7 o tla hloka ho tsebisa mohlanka wa mmuso ya etsang patlisiso haeba moqosuwa o itshunya kapa o leka ho itshunyatshunya patlisisong ya molato, haeba a ke ke a ba teng tekong kapa haeba o a o tshosetsa.

Haeba molato o ya lekgotleng la dinyewe o ka lebella hore:

Motjhutjhisi o tla -

2.8 hara mabaka a mang, nkela ditjheseho tsa hao hlohong ha a nahana ho nka qeto ya hore a qose kapa tjhe;

2.9 o tla o botsa hore o fane ka tlhahisoleseding efe kapa efe e tsamaellanang le qeto e mabapi le ho lokollwa ha moqosuwa ka beili, mohlala, hore moqosuwa o itshunyatshunya le bopaki kapa dipaki, kapa moqosuwa o tshosetsa wena kapa ba lelapa la hao, kapa hore moqosuwa a ke ke a kenela teko; mme, ha ho lokela, motjhutjhisi o tla o bitsa ho fana ka bopaki nyeweng ya beili mabapi le sena;

2.10 o fa monyetla wa ho phodisa kelello ya hao ka ho kopana kapa ho dumella ho bala lehlakore la hao la ditaba pele o fana ka bopaki;

2.11 ikopanya le wena pele ho ho dumela kopo e tlasenyana mme a o kope hore o hlalose ka moo ketso ya botlokotsebe e o ammeng kapa e ammeng ba lelapa la hao.

Kopanong ena o tla ba le monyetla wa ho bolela dintlha tsa tahlehelo efe kapa efe kapa bohloko boo o bo utlwileng ka lebaka la ketso ya botlokotsebe. Motjhutjhisi o tla nkela maemo ana kaofela hlohong pele a nka qeto efe kapa efe ka ho dumela kopo ya qoso e tlasenyana. Kameho eo ketso ya botlokotsebe e bileng le yona ho wena kapa ba lelapa la hao e tla bolella lekgotla kapa o tla fuwa monyetla wa ho fana ka bopaki kgotla, kapa tlaleho e hlophisitsweng ke setsebi e tla fetisetswa ho lekgotla nakong ya boemo ba kahlolo; mme

2.12 boemong ba ho kopana, o tla o kopa hore o bolele dintlha dife kapa dife tsa tlatsetso tse so kang di kenyeletswa lehlakoreng la hao la ditaba. Haeba di tsamaellana le nyewe, motjhutjhisi o tla bolella bohanyetsi dintlha tsena pele ho teko.

Bafumantshi ba tshebeletso ya phedisano ba tla -

2.13 haeba ho hlokeha, buisana le wena mme haeba ba fumana hore bopaki ba ngaka bo tsamaellana le nyewe, ba tla etsa ditlhophiso bakeng sa tlhahlobo ya ngaka; mme

2.14 etsa ka hohlehohle, hore tswelopele e be teng ka ho netefatsa hore mofumantshi wa tshebeletso ya setjhaba kapa moithaopi a le mong o sebetsa le wena ho tloha nakong ya ho tlaleha botlokotsebe ho fihla pheletsong ya nyewe.

Basebetsi ba tlhokomelo ya bophelo ba tla -

2.15 haeba lekgotla (motjhutjhisi kapa magistrata) le ba kopa ho etsa jwalo, fa lekgotla direkoto tsa hao tsa ngaka le tshedimosetso efe kapa efe eo o ba fileng yona e tsamaellanang le nyewe

Bahlanka ba mmuso ba Ditshebeletso tsa Tlhabollo ba tla -

2.16 o dumella ho etsa kopo e ngotsweng ho Modulasetulo wa Boto ya Parole ya ho mamela bopaki ba parole mme Modulasetulo o tla o tsebisa nako, letsatsi le sebaka sa ho mamela bopaki; mme

2.17 o dumella ho fana ka tlhahiso ya hao ka molomo kapa moo ho mamelwang bopaki kapa ho isa tlhahiso e ngotsweng, haeba o ya ho mamela bopaki ba Boto ya Parole.

3. TOKELO YA HO FUMANA TLHAHISOLESEDING

Haeba ketso ya botlokotsebe e tlalehilwe o ka lebella hore mapolesa a tla o tsebisa -

3.1 ka mofuta le sepheo sa lehlakore la hao la ditaba

3.2 ka lebitso le dinomoro tsa mohala tsa mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso ya sebetsanang le nyewe le nomoro ya nyewe ya sepolesa (CAS kapa nomoro ya mokgwatshebetso wa Botsamaisi ba Botlokotsebe);

3.3 ka kgonahalo ya ho batla qoso ya poraevete ka ditjeho tsa hao haeba Motsamaisi wa Botjhutjhisi ba Setjhaba a hana ho nka nyewe; mme

3.4 ha ho entswe kopo, ka dintlha tse mabapi le tse latelang:

a. Ho tshwarwa ha mmelaellwa
b. Hore o lokela ho ya phareiting ya tshupiso kapa tjhe le letsatsi la phareiti
c. Nomoro ya nyewe ya kgotla
d. Matsatsi a ho mamelwa ha bopaki ba dibeili
e. Sephetho sa ho mamelwa ha bopaki ba dibeili (hore mmelaellwa o lokollwa ka beili kapa tjhe)
f. Tswelopele ya patlisiso le qoso ya nyewe ya hao
g. Qeto efe kapa efe ya ho tlohela kapa ho kgutsufatsa diqoso
h. Hore o tlameha ho ya ditsamaisong tsa lekgotla kapa tjhe, le letsatsi kapa matsatsi a ditsamaiso tseo
i. Letsatsi la teko le sephetho sa ho qetela
j. Letsatsi la ho diha kahlolo le sephetho
k. Hore moqosuwa o kentse kopo kgahlanong le kahlolo le sephetho sa kopo
l. Thepa e nkilweng e ka batleha ho kgutlisetswa jwang le neng
m. Ke ditshebeletso dife tse fumanehang ho sebetsana le ditlhoko tse itseng tsa hao le hore ditshebeletso tsena di ka sebediswa jwang.

Haeba nyewe e ya kgotla o ka lebella hore:

Basebetsi ba lekgotleng la dinyewe ba tla -

3.5 moo ho kgonehang le ka kopo ya hao, etsa hore o kgone ho bona pha-phusi ya tsheko pele nyewe e qala, hore o tsebe seo o se lebelletseng; mme

3.6 netefatsa hore matshwao a hlakileng le ditsela di a fumaneha lekgotleng la dinyewe.

Motjhutjhisi ya behetsweng ho tsamaisa nyewe ya hao o tla -

3.7 tsebisa ramosebetsi wa hao ka ditsamaiso dife kapa dife tse tla hloka hore o be siyo mosebetsing;

3.8 o tsebisa haeba Motsamaisi wa Diqoso tsa Setjhaba a nkile qeto ya ho se qose nyewe, hore o ka nna wa etsa qoso ya poraevete le ka tsamaiso eo o e latelang mabapi le sena;

3.9 kgona ho araba dipotso tsa hao ka ditsamaiso tsa kgotla mme, ha ho na le ditiehiso, o tla o bolella hore o tla tlameha ho ema bonyane nako e kae pele o fana ka bopaki;

3.10 ha ho hlokahala, a o fe monyetla wa kopano e nepahetseng pele ho diqeto tsa nyewe;

3.11 o tsebisa ka sephetho sa ditsamaiso tsa beili, maemo afe kapa afe a kgethehileng a beili ao ho fanweng ka oona, le ho hlalosa ditlamorao hore maemo a jwalo a beili a na le kameho efe;

3.12 o tshireletsa ho dipotso tse tletseng ntwa, tse utlwisang bohloko le ho nyenyefatsa; mme

3.13 o tsebisa ka sephetho sa nyewe le hore na ho na le boipiletso kgahlanong le kahlolo.

Tshehetso ya mahlatsipa kapa bafumantshi ba tshebeletso ya phedisano ba tla –

3.14 hlalosa ditokelo tsa hao le ditsamaiso tse latelang;

3.15 ha ho entswe kopo, thusa ho latellisa nyewe ka mokgwatshebetso;

3.16 ha ho kgoneha, ba tla o felehetsa ho ya kgotla pele ho teko ho o tlwaetsa phaphusi ya tsheko le tse e potapotileng; le

3.17 o fa tshehetso le khanseling kapa ba o romele ho khanseling ya borutehi le ditshebeletso tsa tshehetso.

Haeba mosebetsi wa tsa bophelo o a ameha nyeweng, o ka lebella hore o tla –

3.18 o fa tlhahisoleseding ka ditsamaiso tsa tlhahlobo kapa phekolo tse entsweng ho wena;

3.19 ha ho entswe kopo, o fa khopi ya direkoto tsa hao tsa bongaka; le

3.20 o tsebisa ka ditshebeletso tsa setjhaba tsa tshehetso tse fumanehang le mehala ya thuso e tsamaellanang le nyewe.

Bahlanka ba mmuso ho tswa ditshebeletsong tsa thuto ba tla -

3.21 ha ho entswe kopo, o tsebisa ka ditshebeletso tsa mahlatsipa tse dikolong tse fumanehang tikolohong tse tsamaellanang le nyewe.

Haeba moqosuwa a ahloletswe ho ya tjhankaneng, Lefapha la Ditshebeletso tsa Tlhabollo le tla –

3.22 ha ho entswe kopo, o tsebisa ha moqosuwa a nahanelwa ho lokollwa ka parole;

3.23 ha ho entswe kopo kapa ha ho hlokeha, o tsebisa ka tshehetso e fumanehang le ditshebeletso tsa khanseling nakong ya ho mamela bopaki ba Boto ya Parole;

3.24 o tsebisa ka ho o ngolla ka diphetoho dife kapa dife ho matsatsi kapa ho kgutlisetswa morao ha ho mamela bopaki, ka sephetho sa ho mamela bopaki ba Boto ya Parole le ka maemo kaofela ao ho fanweng ka oona;

3.25 haeba o kopile ho ba teng ha Boto ya Parole e mamela bopaki, Modulasetulo o tla o tsebisa ka puo eo o e utlwisisang ka ditsamaiso nakong ya ho mamela bopaki le hore ho lebelletswe eng ho wena; le

3.26 ha ho entswe kopo le ka tumello ya moqosuwa, o tsebisa ka mananeo a ntshetsopele ao moqosuwa a bileng ho oona le hore/kapa o motjheng wa ho ntlafatsa boitshwaro ba hae.

4. TOKELO YA TSHIRELETSO

Ha ketso ya botlokotsebe e tlalehilwe sepoleseng –

4.1 le hore o paki mme wena kapa e mong wa ba lelapa la hao o a tshosetswa kapa bophelo ba hao bo kotsing, o lokela ho tlaleha taba hanghang sepoleseng kapa ho motjhutjhisi e moholo wa setjhaba lekgotleng la dinyewe mme o etse kopo ya tshireletso ya paki, moo o tla lebella hore:

4.1.1 matshosetsi a kgahlanong le wena a tla batlisiswa ke basepolesa;

4.1.2 moo matshosetsi a netefaditsweng, ho tla hlokahala hore o etse tumellano le Karolo ya Tshireletso ya Bopaki pele o ka nkelwa Lenaneong la Tshireletso ya Bopaki;

4.1.3 haeba o nkelwa Lenaneong, o lokela ho latela melao kaofela jwalo ka ha e hlahisitswe tumellanong. Tlhahisoleseding e tumellanong e tla ba lekunutu;

4.1.4 haeba o sa latele melao ya tumellano o ipeha tsietsing mme o ka tloswa Lenaneong la Tshiereletso ya Bopaki;

4.1.5 ho ka etswa hore ho fumanehe tefello ya tjhelete e sa lefshwang hobane e sa netefatswa ha o ntse o le Lenaneong, jwalo ka ha ho fumantshitswe ke Molao le Melawana ya Tshireletso ya Bopaki;

4.1.6 o tla tlameha ho fa bahlanka ba mmuso ba Lenaneo la Tshireletso ya Bopaki dintlha tsa hao tsa ditjhelete kaofela, hore ditjhelete tse nepahetseng di fumanwe;

4.1.7 ha o amohetswe Lenaneong, o tla behwa ntlong e bolokehileng mme tlasa mabaka afe kapa afe aterese ya hao e ke ke ya fuwa motho ofe kapa ofe, e seng le ba lelapa

4.1.8 kamora hoba o fane ka bopaki, o tla nehwa tsebiso e o tsebisang hore o tla tloswa Lenaneong nakong e dumellehang; mme

4.1.9 o ka ikopanya le mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso sepoleseng kapa motjhutjhisi e moholo wa setjhaba bakeng sa tlhahisoleseding e tswellang ka Lenaneo la Tshireletso ya Bopaki.

4.2 haeba o sa batle hore moqosuwa a tsebe dintlha tsa hao, o ka ikopanya le mohlanka wa mmuso ya etsang dipatlisiso le/kapa motjhutjhisi mme o kope hore tlhahisoleseding e se fihle ho moqosuwa;

4.3 mohlanka wa mmuso ya ikarabellang o tla netefatsa ka dinako tsohle hore thepa efe kapa efe eo e leng ya hao mme e tshwerweng bakeng sa bopaki, e tshwarwa hantle mme e kgutlisetswa ho wena hang feela e se e sa hlokahale; mme

4.4 haeba o le moqosi nyeweng ya morusu wa lelapa, mme ho mohlanka wa sepolesa ho bonahala hore ho na le mabaka a utlwahalang a hore o ka ba kotsing e fetisisang ka baka la tlolo ya taelo ya tshireletso ka ya e arabellang –

4.4.1 o ka isa afidaviti mapoleseng o totobatsa maemo a tlolo ka ya e arabellang; mme

4.4.2 mohlanka wa mmuso wa sepolesa o tla tshwara ya e arabellang hanghang bakeng sa tlolo ya thibelo eo ho fanweng ka yona ke lekgotla ka tlasa Karolo ya 7 ya Molao wa Morusu wa Lelapa, Molao wa 116 wa 1998.

Haeba nyewe e ya lekgotleng la dinyewe o ka lebella hore:

Motjhutjhisi o tla –

4.5 o tsebisa hore, haeba moqosuwa ya hlahellang pela lekgotla o ka tlase ho dilemo tse leshome le metso e robedi, o ka nna wa se kenyeletswe ho ba teng tekong kantle le ha e le hore boteng ba hao bo a hlokahala kapa bo dumelletswe ke lekgotla; kapa moo paki e leng ka tlase ho dilemo tse 18, hore o ka nna wa se kenyeletswe ho mamela bopaki ba paki eo;

4.6 o tsebisa hore mabakeng a mang lekgotla le ka nna la thibela phatlalatso ya tlhahisoleseding efe kapa efe (ho kenyeletsa boitsebiso ba moqosi kapa paki) e amanang le teko kapa karolo efe kapa efe ya yona e kwalletsweng; mme

4.7 moo ho lokelang, o tsebisa hore motho ofe kapa ofe ya ithaopang ho phatlalatsa tlhahisoleseding efe kapa efe kapa ya inkelang molao ho hlahisa boitsebiso ba paki, o molato ka ho tlola molao mme a ka qoswa.

4.8 nka mehato ho netefatsa hore wena kapa ba lelapa la hao ha ba kotsing.

Basebetsi ba tlhokomelo ya bophelo ba tla –

4.9 tlaleha kapa romela nyewe efe kapa efe ho mapolesa moo ketso ya botlokotsebe e hononelwang.

Ditshebeletso tsa Tlhabollo –

4.10 haeba o kopile ho dula o tsebiswa ka ho phetha kahlolo ha moqosuwa, Ditshebeletso tsa Tlhabollo di tla o tsebisa haeba moqosuwa a balehile kgolehong le ha moqosuwa a fetisetswa sebakeng se seng le dintlha tsa teng; mme

4.11 haholoholo dinyeweng tsa peto le tlhekefetso ya thobalano, Boto ya Parole e ka kenyeletsa dintho tse fumanehang maemong a moqosuwa a parole haeba ho bonahala ho hlokeha ho mo thibela ho ikopanya le wena o sa batle.

5. TOKELO YA HO FUMANTSHWA THUSO

O ka lebella hore mapolesa a tla o thusa -

5.1 ka ho o romela ho bafumantshi ba bang ba tshebeletso bakeng sa tshehetso e hlokehang le dithibelo tsa mathata a mang ka thoko, mohlala, thuso ya pele ya bongaka;

5.2 ka ho hlalosa ditsamaiso tsa sepolesa;

5.3 ka ho o tsebisa ka ditokelo tsa hao;

5.4 ka ho nka polokeho ya hao e le ntho ya bohlokwa;

5.5 ka ho boloka bopaki;

5.6 ka ho o fa keletso ho thibelo ya botlokotsebe; le

5.7 ka ho emisa morusu sebakeng sa botlokotsebe.

Haeba nyewe e ya kgotla o ka lebella hore –

5.8 motjhutjhisi o tla hlahisa nyewe bakeng sa mmuso mme o tla nkela ditjheseho tsa hao hlohong;

5.9 o ka nna wa qoqa nyewe le mmuelli wa kgetho ya hao, haholoholo ha o ikemisetsa ho kenya kopo ya tjhelete ya mmuso bakeng sa tefo ya ditshenyehelo kapa dikotsi tsa mmele kapa kelello;

5.10 ho tla ba le phumantsho ya ditoloko, mme, moo ho lokelang, tlhahiso-leseding e tla fumantshwa batho ba nang le bofokodi bo itseng;

5.11 batho ba nang le bofokodi bo itseng ba tla fuwa tshehetso e hlokaha-lang, moo e fumanehang;

5.12 dinyewe tse kenyeletsang ditlolo tsa thobalano di tla mamelwa makgotleng a dinyewe a kgethehileng moo makgotla a jwalo a fumanehang;

5.13 motjhutjhisi le mapolesa ba tla o tsebisa hore, haeba o ka tlasa dilemo tse leshome le metso e robedi mme ho fana ka bopaki tekong ho tla o bakela ho tshwenyeha kelellong kapa ho tshwenyeha ho sa batleheng, lekgotla, ha motjhutjhisi a etsa kopo, le ka hira motho ya tla ba bohareng ba lona ho etsa hore o kgone ho fana ka bopaki ka thuso ya motho eo kapa la o laela hore o fane ka bopaki ka ho sebedisa kgokahanyo ya sekete ya thelevishene e kwalehileng;

5.14 mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe, haeba motho ya bohareng a hirilwe, o tla netefatsa hore dipotso kaofela tse lebisitsweng ho wena di tla etswa ka motho ya bohareng;

5.15 mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe o tla o tsebisa hore motho ya bohareng a ka fetisa tlhalosokakaretso ya potso efe kapa efe e lebisitsweng ho wena, kantle le ha lekgotla le laela ka tsele e nngwe esele;

5.16 haeba a hirilwe, mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe a ka laela hore o fane ka bopaki sebakeng sefe kapa sefe se –

a. sa hlophisetswang dinyewe tsa nnete hore o phuthulohe;

b. se dutseng ka tsela ya hore motho ofe kapa ofe eo ho ba teng ha hae ho ke keng ha o tshwara hantle o se ke wa mmona le ho mo utlwa; mme

c. etsang hore lekgotla le motho ofe kapa ofe eo ho ba teng ha hae ho

hlokehang ditsamaisong tse tsamaellanang le nyewe ba kgone ho bona le ho utlwa wena hammoho le motho ya bohareng – ka ho totobala kapa ka sesebediswa sefe kapa sefe sa elektroniki kapa sesebediswa se seng - nakong ya hao ya ho fana ka bopaki.

5.17 dinyewe tse amang mahlatsipa a ka hlekefetswang ho ya pele di tla potlakelwa kapelepele; mme

5.18 haeba kgokahanyo ya sekete ya thelevishene e kwalehileng (CCTV) e tlameha ho sebediswa nakong ya ditsamaiso tsa lekgotla la dinyewe, motjhutjhisi o tla hlalosa kamoo sesebediswa se sebediswang ka teng kapa moo ho kgonehang o tla dumella wena le batswadi kapa mohloko-medi wa hao ho bona pontsho ya tshebediso ya sesebediswa pele ho teko.

Moo ho kgonahalang le ho fumaneha, bafumantshi ba tshebeletso ya setjhaba ba tla -

5.19 fana ka khanseling le tshehetso e sebeletsang;

5.20 o thusa ka ho etsa hore ditshebeletso tsa bafumantshi ba tshebeletso ya phedisano kapa bahlanka ba mmuso ba leng tekong ya mosebetsi di fumanehe; mme

fana ka –

a. thuso ho ikopanya le ba lelapa kapa metswalle
b. thuso haeba o na le matshwao a ho tshwenyeha moyeng kamora nyewe

c. tlhaloso ya tsweletso e tla latelwa
d. thuso ho bueng le Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa le motjhutjhisi
e. ho romela motho tshebeletsong ya khanseling e rupelletsweng haeba thuso ya ho tshwenyeha moyeng e bonahala
f. phihlello ho tlhahisoleseding le ditshebeletso, haholoholo dibakeng tseo ditshebeletso tse fumanehang di atolohelang ho 'Tshehetso ya Lekgotla', ho kenyeletsa:
   i. ho o thusa ho utlwisisa tsweletso ya kgotla
   ii. ho o hlalosetsa se tlang ho etsahala kgotla haeba o bitswa jwalo ka paki;
   iii. ho o hlalosetsa hore ke mang ya tla beng a le ka kgotla mme ba bapala karolo efe, le ho o thusa ho fumana lekgotla la dinyewe; le
   iv. ho o lokisetsa ho fana ka bopaki ka kgotla le ho ntlafatsa kopano le motjhutjhisi.

Ho tswa ho bahlanka ba mmuso ba Ditshebeletso tsa Tlhabollo o ka lebella hore –

5.22 ha ho entswe kopo, o tla tsebiswa ka ditokiso kapa diphethoho dikahlolong tsa tlhokomelo ya tlhabollo; mesebetsi ya Boto ya Parole; karolo eo o e bapalang ho mameleng bopaki ba Boto ya Parole; le hore o ka lebella eng nakong ya ho mamelwa ha bopaki;

5.23 haeba ho hlokeha, ho tla etswa phumantsho ya toloko nakong ya ho mamelwa ha bopaki ke Boto ya Parole;

5.24 ha ho entswe kopo, ba tla atlehisa puisano pakeng tsa hao le moqosuwa ha ho na le tlhokeho; mme

5.25 ha ho entswe kopo kapa moo ho hlokehang, mohlala, haeba o lehlatsipa mme o kwalletswe kapa ha ho bonahala hore o hloka tshehetso nakong ya ho mamela bopaki ha Boto ya Parole, o tla romelwa ho bafumantshi ba tshebeletso e tshwanetseng bakeng sa khanseling kapa ditshebeletso tsa tshehetso.

O ka lebella hore mosebetsi wa tlhokomelo ya bophelo o tla netefatsa hore –

5.26 moo ho tshwanetseng, o fuwa lengolo la ngaka bakeng sa ho se be teng mosebetsing kapa sekolong.

6. TOKELO YA TEFO

"Tefo" e bolela tjhelete eo lekgotla la dinyewe la ketso tsa botlokotsebe le o fang yona haeba o lahlehetswe kapa o senyehetswe ke thepa (ho kenyeletsa tjhelete) ka baka la ketso ya botlokotsebe kapa tlolo ya ditokelo ka motho ya ahloletsweng tjhankana ka ho etsa botlokotsebe. Tefo e lebelletse ho boloka baamohedi boemong ba pele ho tahlehelo kapa tshenyehelo.

Haeba nyewe e ya kgotla o ka lebella hore –

6.1 motjhutjhisi le mapolesa, ba tla o tsebisa hore o ka nna wa ba teng kgotla ka letsatsi la kahlolo le hore o ka kopa motjhutjhisi ho etsa kopo ya taelo ya tefo ho lekgotla;

6.2 dinyeweng tse tshwanelehang, lekgotla le ka emisa kahlolo nakwana ka mabaka a hore moqosuwa a o lefe bakeng sa tahlehelo kapa tshenyehelo ya thepa eo o bileng le yona ka baka la tlolo ya molao;

6.3 motjhutjhisi o tla o tsebisa, mme tlelereke ya lekgotleng la dinyewe e tla hatella awate e jwalo;

6.4 tlelereke ya lekgotleng la dinyewe kapa motjhutjhisi o tla o tsebisa hore moo tjhelete ya motho ya ahloletsweng tjhankana e nkilweng ho yena ha a tshwarwa, lekgotla le ka laela hore tefo e tswang tjheleteng e jwalo e etswe ho wena hanghang;

6.5 motjhutjhisi o tla o tsebisa hore, haeba taelo ya tefo e sa tshehetse wena tekong ya botlokotsebe, o ka kenya ketso ya mmuso kgahlanong le moqosuwa;

6.6 motjhutjhisi kapa mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe o tla o tsebisa hore awate e entsweng ke lekgotla la dinyewe e na le kameho ya kahlolo ya semmuso le hore o ka hatella taelo;

6.7 mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe o tla o tsebisa hore, haeba awate e ne e entswe ho tshehetsa lehlakore la hao, o na le matsatsi a mashome a tsheletseng (60) ho ngola hore o hana awate e jwalo mme, ha o ka tlameha ho etsa jwalo, o lokela ho kgutlisetsa tjhelete efe kapa efe e seng o e lefilwe ho mongodisi kapa tlelereke ya lekgotla;

6.8 mohlanka wa mmuso ya boemong ba ho laola nyewe o tla o tsebisa hore, ha o ka hloleha ho hana awate nakong ya matsatsi a mashome a tsheletseng (60), o ke ke wa kgona ho etsa ketso e kgahlanong le moqosuwa; mme

6.9 haeba o etsa kopo ho lekgotla ho lefshwa bakeng sa ditjeho tsa ngaka ka dikotsi tsa mmele tseo o bileng le tsona ka lebaka la ketso ya bot-lokotsebe, mosebetsi wa tlhokomelo ya bophelo ya o hlahlobileng o tla kgona ho tshehetsa kopo ya hao ka ho fana ka bopaki lekgotleng la dinyewe le ho fa lekgotla tlhahisoleseding e tsamaellanang le nyewe, ho kenyeletsa ditlaleho tsa ngaka.

7. TOKELO YA PUSELETSO YA SEO E LENG SA HAO

"Puseletso" e bolela dinyewe tseo lekgotla, ka mora kahlolo, le laelang moqo-suwa ho o buseletsa thepa e nkilweng ho wena ntle le molao kapa e sents-weng ntle le molao, hore ho bolokwe boemo boo o neng o le ho bona pele ho khomishene ya tlolo ya molao.

Haeba nyewe e ya kgotla o ka lebella hore –

Motjhutjhisi o tla –

7.1 o tsebisa hore, dinyeweng tse tshwanelehang, o ka kopa motlolamolao ho etsetsa wena, ba lelapa la hao kapa bana ba hao puseletso e hlo-kang leeme;

7.2 o tsebisa hore puseletso e jwalo e tla kenya ho kgutliswa ha thepa kapa tokiso ya thepa e senyehileng; le

7.3 o tsebisa hore kopo ya hao mabapi le sena e ka hatellwa ke lekgotla le hore dinyeweng tse tshwanelehang o tla dumellwa ho kenya kopo e jwalo ho lekgotla.

MEKGWA YA DITLETLEBO

Mafapha le mekgatlo kaofela e amehang nyeweng e ikemiseditse ho fana ka boemo bo phahameng ba tshebeletso, empa ka nako e nngwe dintho ha di tsamaye hantle. Ha di sa tsamaye hantle, mafapha le mekgatlo e batla ho tseba hore ho etsahetse eng. Karolo ena ya tokomane e o bolella seo o ka se etsang ha o sa kgotsofatswa ke –

a. tsela eo o sebeleditsweng ka yona
b. tlhahisoleseding eo o e fumaneng; kapa
c. diqeto tse nkilweng.

Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa:

1. O ka kenya tletlebo ka mohlanka wa mmuso wa sepolesa, molao wa tshebeletso ya sepolesa, tshebetso kapa tsamaiso, ka ho ngolla Mokomishenara wa Seteishene sa seteishene sa sepolesa se amehang.

2. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le thepa ya hao e lahlehileng kapa e senyehileng ha e le matsohong a sepolesa, o ka nna wa ba le tokelo ya tefo. Lebisa dipotso dife kapa dife ho Mokomishenare wa Seteishene;

kapa, haeba ha o a kgotsofala, o ka boela wa bua le Mokomishenara wa Tikoloho wa seteishene sa sepolesa se amehang le dintlha tsa kopo ya hao ya ho lahlehelwa/senyehelwa. Haeba tletlebo e ntse e so arabelwe ho o kgotsofatsa, o ka bua le Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba.

3. Haeba tletlebo ya hao e ntse e so arabelwe ho o kgotsofatsa, o ka bua le Taolo e Ikemetseng ya Ditletlebo, empa ela hloko hore ho ka buuwa le kantoro ena ka ditletlebo tse amanang le dinyewe tsa boitshwaro ba botlokotsebe bo nahanelwang feela kapa boitshwaro bo sa lokang kgahlanong le maloko a Tshebeletso ya Sepolesa ya Metro le maloko a Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa, ba hlolehang ho etsa mesebetsi ya bona.

Batjhutjhisi:

4. Lekgotla la dinyewe moo molato o sebeditsweng teng le ka rarolla bongata ba ditletlebo. Haeba o na le tletlebo, o ka ngolla kapa wa etsa kopo ya ho bona Motjhutjhisi e Moholo wa Setjhaba lekgotleng la dinyewe moo molato o sebeditsweng teng. Le ha ho le jwalo, haeba Kantoro ya Motjhutjhisi wa lehae e sa arabele tletlebo ya hao ka ho kgotsofatsa, o ka tletleba ho Motjhutjhisi ya ka Sehlohong tikolohong. Haeba tletlebo ya hao e ntse e so arabelwe ka ho kgotsofatsa o ka tletleba ho Molaodi wa Botjhutjhisi ba Setjhaba tikolohong. Yena o tla etsa tlhahlobisiso e ikemetseng. Haeba tletlebo ya hao e ntse e so arabelwe ka ho kgotsofatsa, o ka buisana le Molaodi wa Setjhaba wa Botjhutjhisi ba Naha.

5. Haeba tletlebo ya hao e ntse e so arabelwe ka ho kgotsofatsa, o ka buisana le Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba. Ela hloko hore ho ka buisanwa le Kantoro ena ka ditletlebo tse amanang le ketso ya botsa-maisi feela. Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba e ke ke ya etsa patlisiso diqetong tse entsweng ke lekgotla.

Makgotla a dinyewe:

6. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le boitshwaro ba mohlanka wa mmuso ya leng boemong ba ho laola nyewe, o ka ngolla kapa wa etsa kopo ya ho bona Hloho ya Hloho ya Molao ya lebatowa. O ka fumana aterese le dinomoro tsa mohala lekgotleng la dinyewe la maseterata wa lehae.

7. Haeba ha o a kgotsofatswa ke karabo e tswang ho Hloho ya Lebatowa, o ka ngolla kapa wa etsa kopo ya ho bona Hloho ya Kgobokantsho ya Molao ya lebatowa le itseng.

8. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le lekgotla la dinyewe la lebatowa, o ka ngolla kapa wa etsa kopo ya ho bona Presidente ya Lekgotla la Dinyewe ya Lebatowa la tikoloho e amehang. O ka fumana aterese le dinomoro tsa mohala lekgotleng la dinyewe la maseterata wa lehae.

9. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le moahlodi wa lekgotla le phahameng la dinyewe, o ka ngolla kapa wa etsa kopo ya ho bona Presidente ya Moahlodi ya Karolo e amehang. O ka fumana aterese kapa dinomoro tsa mohala lekgotleng la dinyewe la maseterata wa lehae kapa lekgotleng le phahameng la dinyewe.

10. Haeba ha o a kgotsofatswa ke karabo, o ka ngolla Khomishene ya Maseterata haeba tletlebo ya hao e mabapi le lekgotla la dinyewe la maseterata, kapa Khomishene ya Tshebeletso ya Molao haeba tletlebo ya hao e mabapi le lekgotla le phahameng la dinyewe. Haeba tletlebo e ntse e so arabelwe ho o kgotsofatsa, o ka buisana le Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba.

11. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le basebetsi ba lekgotla la dinyewe, mohlala ditlelereke kapa batoloki/ditoloko, o ka ngolla kapa wa etsa kopo ya ho bona motsamaisi wa lekgotla la dinyewe. Haeba ha o a kgotsofatswa ke karabo ya motsamaisi wa lekgotla la dinyewe, o ka ngolla Motlatsa Motsamaisi Kakaretso wa Ditshebeletso tsa Lekgotla la Dinyewe kapa Motsamaisi Kakaretso: Lefapha la Toka le Ntshetsopele ya Molaotheo.

Bafumantshi ba tshebeletso ya setjhaba:

12. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le kantoro ya Lefapha la Ntshetsopele ya Setjhaba, o ka ngolla hloho ya kantoro e amehang. Haeba ha o a kgotsofatswa ke karabo, o ka ikopanya le Hloho ya Kantoro ya Lebatowa kapa Provense, hammoho le Kantoro ya Setjhaba.

13. Haeba ha o a kgotsofatswa ke karabo eo o e fumaneng ho tswa ho mohlanka wa mmuso, o ka ikopanya hape le Lekgotla la Borutehi ba Tshebeletso ya Setjhaba kapa Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba.

Basebetsi ba tlhokomelo ya bophelo:

14. Haeba ha o a kgotsofatswa ke tshebeletso e entsweng ke mosebetsi wa tlhokomelo ya bophelo lefapheng la bophelo la setjhaba, o tlameha ho tletleba ho motho ya o thusitseng pele.Le ha ho le jwalo, haeba tletlebo ya hao ha e a rarollwa ho o kgotsofatsa, o ka romela/fetisetsa tletlebo ya hao ho hloho kapa motsamaisi wa tshebediso ya bophelo ya setjhaba moo o hlahlobilweng kapa o phekotsweng teng.

15. Haeba ha o fumane karabo kapa ha o a kgotsofatswa ke tsela eo tletlebo ya hao e sebeditsweng ka teng ke hloho kapa motsamaisi wa tshebediso ya bophelo ya setjhaba, o ka romela tletlebo ya hao ho Lefapha le loketseng la Bophelo la Provense. Haeba ha o a kgotsofatswa ke tsela eo Lefapha la Bophelo la Provense le sebetsaneng le tletlebo ya hao ka teng, o ka kopa boto kapa lekgotla le loketseng la borutehi, le jwalo ka Lekgotla la Borutehi la Bophelo la Afrika Borwa, ho batlisisa taba.

Bahlanka ba mmuso ba Ditshebeletso tsa Thuto:

16. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le mosuwe/titjhere kapa mosebetsi ofe kapa ofe sekolong kapa mokgatlong o itseng wa thuto, o ka ikopanya le hloho ya sekolo kapa mokgatlo oo wa thuto. Haeba tletlebo e mabapi le hloho, o ka ikopanya le Lebatowa la Thuto kapa Motsamaisi wa Lebatowa.

17. Haeba ha o a kgotsofatswa ke tsela eo tletlebo ya hao e sebeditsweng ka yona, o ka ikopanya le Hloho ya Lefapha la Thuto ka hara Provense eo.

18. Haeba tletlebo ya hao e ntse e so arabelwe ka ho kgotsofatsa, o ka buisana le MEC ya Thuto kapa Lefapha la Thuto la Naha.

Bahlanka ba mmuso ba Ditshebeletso tsa Tlhabollo:

19. Haeba tletlebo ya hao e mabapi le mohlanka wa mmuso wa tshebeletso ya tlhabollo, o ka e ngolla Komishenare wa Naha wa Ditshebeletso tsa Tlhabollo kapa Moahlodi wa Tlhahlobo. Ha a fumana tletlebo ya hao e ngotsweng, Komishenare o tla e fetisetsa kantorong e loketseng hore e sebetswe.

Mekgwa e meng ya tletlebo:

20. Haeba o dula o sa kgotsofatswe ke tsela eo tletlebo ya hao e sebeditsweng ka yona ke bankakarolo kapa bafumantshi ba tshebeletso mo–kgwatshebetsong wa ho tokafatsa botlokotsebe, o ka ba le thuso ho ditshebeletso tse fumantshitsweng ke mekgatlo e jwalo ka:

    a. Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba
    b. Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa
    c. Botsamaisi ba Ditletlebo bo Ikemetseng
    d. Khomishene ya Tekano ya Bong
    e. Lekgotla la Borutehi la Bophelo la Afrika Borwa
    f. Mmuelli wa kgetho ya hao le ka ditjeho tsa hao

Haeba o hloka tlhahisoleseding e fetang ena ka ntlha efe kapa efe e kentsweng tokomaneng ena, o ka ikopanya le Lefapha la Toka le Ntshetsopele ya Molaotheo kapa Botsamaisi ba Bong dinomorong tse latelang:

Nomoro ya mohala: 012 315 1670
Nomoro ya mohala: 012 315 1296
Fekse: 012 315 1960
Imeili: victimcharter@justice.gov.za

Hammoho le Botsamaisi ba Tshehetso ya Mahlatsipa ba Lekgotla la Dinyewe dinomorong tse latelang:

Nomoro ya mohala: 012 315 1830
Nomoro ya mohala: 012 315 1378
Fekse: 012 315 1851
Imeili: http://www.doj.gov.za

Tokomane ya Boemo bo Tlasetlase ho Ditshebeletso tsa Mahlatsipa a Botlokotsebe e ntsheditswe pele ke Botsamaisi ba Bong Lefapheng la Toka le Ntshetsopele ya Molaotheo, tshebedisanong mmoho le Mafapha a Ntshetsopele ya Setjhaba, Ditshebeletso tsa Tlhabollo, Thuto le Bophelo, ha mmoho le Bolaodi ba Botjhutjhisi ba Naha ba Afrika Borwa, Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa, Khomishene ya Popobotjha ya Molao ya Afrika Borwa, Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa, Kantoro ya Motshireletsi wa Setjhaba, Botsamaisi ba Ditletlebo bo Ikemetseng, maloko a diKhomishene tsa bo Maseterata le Tshebeletso ya Molao le maloko a Sepolesa sa Metro sa Tshwane.

Lefapha la Toka le Ntshetsopele ya Molaotheo le ananela botebong ba maikutlo phehiso e entsweng ntshetsopeleng ya tokomane ke mekgatlo e fapaneng eo e seng ya mmuso.

- **MOTSAMAISI KAKARETSO**
  Lefapha la Toka le
  Ntshetsopele ya Molaotheo
  Private Bag X81
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 315 1111
  Nomoro ya fekse: 012 326 0991
  Websaete: http//www.doj.gov.za

- **KOMISHENARE**
  Lefapha la Ditshebeletso tsa Tlhabollo
  Private Bag X81
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 315 1111
  Nomoro ya fekse: 012 326 0991
  Websaete: http//www.doj.gov.za

- **MOTSAMAISI KAKARETSO**
  Lefapha la Thuto
  Private Bag X895
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 312 5911
  Nomoro ya fekse : 012 321 6770
  Websaete: http//education.pwv.gov.za

- **KOMISHENARE YA NAHA**
  Tshebeletso ya Sepolesa ya Afrika Borwa
  Private Bag X94
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 339 1000
  Nomoro ya fekse : 012 339 1530
  Websaete :http//www.saps.org.za

- **MOTSAMAISI KAKARETSO**
  Lefapha la Ntshetsopele ya Setjhaba
  Private Bag X901
  PRETORIA
  0001
  Tel No: (012) 339 1000
  Nomoro ya fekse: 012 312 7782
  Websaete:http//www.welfare.gov.za

- **MOTSAMAISI KAKARETSO**
  Lefapha la Bophelo
  Private Bag X828
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: (012) 312 0000
  Nomoro ya fekse: (012) 325 5706
  Websaete: http://www.doh.gov.za

- **BOLAODI BA BOTJHUTJHISI BA NAHA**
  Private Bag X752
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 845 6000
  Nomoro ya fekse: 012 845 7311
  Websaete: http//www.npa.gov.za

- **KANTORO YA MOTSHIRELETSI WA SETJHABA**
  Private Bag X677
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 322 2916
  Nomoro ya fekse: 012 322 5093
  Websaete:http//www.polity.org.za

- **MONGODI**
  Khomishene ya Maseterata
  Private Bag X9096
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 325 3951
  Nomoro ya fekse : 012 325 3957

- **Babuelli ba Ditokelo tsa Botho**
  Botsamaisi ba Naha
  Senthara ya Demokrasi
  357 Seterateng sa Visagie hukung ya Seterata sa Prinsloo
  0002
  Nomoro ya mohala: 012 320 2943/8
  Nomoro ya fekse: 012 320 2949
  Websaete :http//www.lhr.org.za

- **Motsamaisi wa Naha wa Lenaneo la Tshireletso ya Mahlatsipa**
  Bolaodi ba Botjhutjhisi ba Naha
  Private Bag X655
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 315 1732/33
  Nomoro ya fekse: 012 323 5434
  Websaete: www.npa.gov.za

- **Lekgotla la Borutehi ba Tshebeletso ya Setjhaba**
  Rejistra
  Private Bag X2
  Hatfield
  0028
  Nomoro ya mohala: 012 342 5437
  Nomoro ya fekse: 012 342 3025

- **Botsamaisi ba Ditletlebo bo Ikemetseng**
  Private Bag X941
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala: 012 320 0431
  Nomoro ya fekse : 012 320 3116
  Websaete :http//www.icd.gov.za

- **Khomishene ya Tekano ya Bong**
  P.O Box 32175
  BRAAMFONTEIN
  2017
  Nomoro ya mohala: 011 403 7182
  Nomoro ya fekse: 011 403 7188
  Websaete:http//www.cge.org.za

- **Khomishene ya Ditokelo tsa Botho ya Afrika Borwa**
  Private Bag X2700
  HOUGHTON
  2047
  Nomoro ya mohala: 011 484 8300
  Nomoro ya fekse : 011 484 1360

- **Lekgotla la Borutehi la Bophelo la Afrika Borwa**
  P.O Box 205
  PRETORIA
  0001
  Nomoro ya mohala:012 338 9300/01
  Nomoro ya fekse : 012 328 5120

- **Mokgatlo wa Setjhaba wa Babuelli ba Demokrasi**
  P.O. Box 15803
  Vlaeberg
  Cape Town
  8018
  Nomoro ya mohala: 021 421 0577
  Nomoro ya fekse : 021 421 0633
  Websaete :http//sunsite.wits.ac.za

- **Khomishene ya Tshebeletso ya Molao Mongodi**
  P.O. Box X258
  Bloemfontein
  9300
  Nomoro ya mohala: 051 447 2769
  Nomoro ya fekse : 051 447 0836

Private Bag X81

Pretoria, 0001

329 Pretorius Street, Momentum Building

Pretoria, 0002

the doj & cd

Department:
Justice and Constitutional Development
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA